

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕРІВНОСТІ В УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ОСВІТИ

©2024 ПУТИЦЬКИЙ А. І.

УДК 364.144 (477)
JEL: D63; I24; I25; I28; O10

Путицький А. І. Пропозиції та рекомендації щодо зниження соціально-економічної нерівності в Україні через призму освіти

У статті проаналізовано заходи державної політики, спрямовані на подолання проблеми нерівності доходів, основні напрями впливу освіти на нерівність. Унаочнено основні детермінанти та засади виникнення нерівності та підходи до її скорочення. Установлено, що основними критеріями оцінювання економічної нерівності є рівень доходів, диференціація багатства, відсоток нагромадження, наявність майна, частка малого та середнього бізнесу, рівень зайнятості, освіта. Узагальнення напрацювань вітчизняних і зарубіжних учених дозволило виділити пріоритетні заходи щодо зменшення нерівності доходів, а саме: запровадження прогресивної ставки податку на доходи фізичних осіб для групи населення з доходами понад 80 тис. грн на місяць та одночасне звільнення від оподаткування осіб, доходи яких не перевищують прожиткового мінімуму; підвищення мінімальної заробітної плати в окремих галузях економіки; розвиток інститутів ринку праці; скорочення нестабільної зайнятості; збільшення ставки податку на дивіденди; надання адресної допомоги малозабезпеченим верствам населення та подолання бідності. Запропоновано модель зниження нерівності в Україні, яка віддзеркалює парадигму провадження дослідження у вигляді компаративного аналізу постулатів і теорій, котрі є квінтесенцією узагальнених контекстних понять «нерівність», «економічна нерівність», «соціальна нерівність», «соціально-економічна нерівність», де знайшли відбиток результати тривалих соціально-економічних, політичних та інших процесів у країні. Інституціональні механізми забезпечують підтримку та регулювання моделі, яка має здатність до циклічного відтворення і модифікування, що є основоположною умовою існування соціуму і суспільства та підґрунтям їх інклюзивного розвитку. У статті також визначено основні цілі та завдання, які мають бути виконані для досягнення визначеної в моделі мети (зниження рівня соціально-економічної нерівності, підвищення загального добробуту населення та збалансування розвитку держави).

Ключові слова: соціально-економічна нерівність, освіта, добробут населення, дохід.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Путицький Антон Ігорович – аспірант кафедри фінансових технологій і підприємництва, Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту Сумського державного університету (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40000, Україна)

E-mail: antonrut@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6751-723X>

UDC 364.144 (477)
JEL: D63; I24; I25; I28; O10

Putytskyi A. I. Proposals and Recommendations for Reducing Socioeconomic Inequality in Ukraine through the Prism of Education

The article analyzes the measures of the State policy aimed at overcoming the problem of income inequality, the main directions of the influence of education on inequality. The main determinants and principles of inequality and approaches to its reduction are visualized. It is determined that the main criteria for assessing economic inequality are the level of income, differentiation of wealth, percentage of accumulation, availability of property, share of small and medium-sized businesses, level of employment, education. Generalization of the achievements of domestic and foreign scholars allowed to allocate priority measures to reduce income inequality, namely: the introduction of a progressive rate of personal income tax for a group of the population with incomes of more than UAH 80 thousand per month and simultaneous exemption from taxation of persons whose income does not exceed the subsistence level; raising the minimum wage in certain sectors of the economy; development of labor market institutions; reduction of precarious employment; increase in the tax rate on dividends; providing targeted assistance to low-income groups of the population and overcoming poverty. A model for reducing inequality in Ukraine has been proposed, which reflects the paradigm of the study in the form of a comparative analysis of postulates and theories that are the quintessence of the generalized contextual concepts of «inequality», «economic inequality», «social inequality», «socioeconomic inequality» which reflect the results of long-term socioeconomic, political and other processes in our country. Institutional mechanisms ensure the support and regulation of a model that has the ability to cycle reproduction and modification, which is a fundamental condition for the existence of socium and society and the basis for their inclusive development. The article also defines the main goals and objectives that must be fulfilled to achieve the goal defined in the model (reducing the level of socioeconomic inequality, increasing the general welfare of the population and balancing the development of the State).

Keywords: socioeconomic inequality, education, well-being of the population, income.

Fig.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Putytskyi Anton I. – Postgraduate Student of the Department of Financial Technologies and Entrepreneurship, Education and Research Institute for Business, Economics, and Management of Sumy State University (57 Petropavlivska Str., Sumy, 40000, Ukraine)

E-mail: antonrut@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6751-723X>

Сьогодні системи соціальної допомоги включають соціально-економічні програми підтримки різних категорій громадян, які є частиною механізму подолання бідності.

Багато країн мають гарний позитивний досвід ефективної боротьби з економічною нерівністю, скорочення розриву між доходами населення та вирішенням проблеми бідності. При цьому універсального способу вирішення цих проблем не існує, оскільки багато що залежить від соціально-економічного становища та розвитку країни, державного режиму, пріоритетів політики, традицій, потреб і економічних можливостей. Але використання зарубіжного досвіду з адаптацією до національних особливостей може бути корисним для держави.

В економічній літературі представлено найрізноманітніші заходи державної політики, спрямовані на подолання проблеми нерівності доходів, які неодноразово висвітлювалися в працях відомих українських і закордонних вчених, які надають великого значення такому інструменту в боротьбі з бідністю, як освіта.

Освіта як критерій соціальної стратифікації розглядалася багатьма представниками соціальної теорії. Так, серед класичних і сучасних стратифікаційних теоретиків можна зазначити таких, як R. Mare [1], T. Parsons [2], I. Szelenyi [3], D. J. Treiman [4]. Освіта, на думку американських соціологів P. L. Berger, B. Berger [5], становить вкрай важливий чинник тієї соціальної позиції, яку можна здобути в суспільстві.

Взаємозв'язки та взаємовпливи між освітою та нерівністю населення розглядав у своїх працях лауреат Нобелівської премії з економіки 1998 року А. Сен [6]. Саме йому належить теза про те, що бідність/нерівність спричиняє незворотну втрату здібностей. Спростувати її практично неможливо: безперечно, є особистості, які завдяки своєму видатному характеру, зокрема цілеспрямованості, досягли успіхів і вирвалися з пастки бідності, однак це ті самі винятки, що підтверджують правило. Але зосередження А. Сена не на реалізованих, а на потенційних можливостях дає змогу трактувати свободу від бідності/нерівності радше як можливість, що відкриваються завдяки об'єктивним обставинам, а не як використання цих можливостей (ставлення до них).

Серед вітчизняних дослідників соціально-класові засади освітньої нерівності, основні напрямки, механізми освітньої та міжпрофесійної мобільності спеціалістів з вищою освітою розглядаються в роботах С. О. Макеева, І. М. Прибиткової, О. В. Симончук та ін. [7], С. Оксамитної, В. Хмелько [8].

Експерти виділяють низку країн, які досягли позитивних результатів у боротьбі з економічною нерівністю. Наприклад, у Франції для всіх роботодавців встановлена мінімальна заробітна плата, достатня для задоволення базових потреб працівника, яка систематично індексується; у США традиційно широко розвинений досвід благодійності; у Казахстані хороші результати показали державні цільові програми, спрямовані на скорочення чисельності малозабезпечених людей і т. д.

З метою створення ефективних механізмів управління економічними ризиками, до яких належить і бідність, багато країн сьогодні все більше уваги приділяють сучасним програмам розширеного спектра, відмовляючись від традиційних програм подолання бідності, які вивели доходи малозабезпечених верств населення на економічно прийнятний рівень. Головною метою таких програм є вирівнювання нерівності доходів шляхом підвищення рівня людського капіталу представників соціально вразливих груп, що, своєю чергою, може бути досягнуто шляхом підвищення доступності суспільних благ і розширення можливостей розвитку малозабезпечених громадян.

Вищезгадане дозволяє констатувати високу актуальність питань корекції соціальної та податкової політики, спрямованої на зниження рівня нерівності на даному етапі розвитку українського суспільства.

Метою даної статті є виявлення детермінантів зниження соціально-економічної нерівності в сучасному українському суспільстві, у т. ч. через вплив освіти на неї та надання пропозицій і рекомендацій щодо можливостей її пом'якшення.

У теорії людського капіталу освіта (як і здоров'я) є основним об'єктом інвестицій, що забезпечують підвищення продуктивності праці, а отже, збільшення обсягів товарів та послуг, з одного боку, і підвищення доходів працюючої особи – з іншого.

Для сучасної людини освіта стає своєрідним «джерелом» матеріальних благ, ще з дитинства формуючи та розвиваючи здатність до праці. Здобута освіта визначає сферу професійної діяльності людини, рівень доходу/заробітної плати, конкурентоспроможність і мобільність на ринку праці та навіть обумовлює вибір місця та місцевості проживання. Мотиваційні чинники до здобуття освіти (у т. ч. освітньої спеціалізації та освітнього рівня) стають більш прагматичними, орієнтованими на зовнішні елементи достатку (можливість отримання більшого доходу, професійно-кар'єрне зростання, набуття кращого та/або престижного соціального статусу, матеріальне забезпечення нащадків, відтворення соціально-культурного капіталу сім'ї).

Необхідними передумовами убезпечення від бідності/нерівності є гарне здоров'я та природні здібності до навчання (у широкому сенсі), що перетворюються на можливості завдяки якійсній освіті, конкурентній професії, соціальним зв'язкам, налаштованості на успіх, цілеспрямованості, активній поведінці. Отже, бідність і нерівність протидіє формуванню цих передумов та їх розвитку, водночас їх відсутність/нереалізованість формує передумови бідності.

Вимірювання нерівності за рівнем освіти має деякі особливості, залежно від загальної мети дослідження та обраного підходу (критерію) до вибірки (рис. 1).

У міжнародній практиці найбільш відомими напрямками дослідження опосередкованих впливів освіти на нерівність стали такі:

- ✦ вплив освіти на соціальну стратифікацію;
- ✦ взаємозв'язок соціокультурного капіталу та освітніх шансів;
- ✦ вплив економічної та культурної нерівності на освітню нерівність;
- ✦ вплив соціального капіталу на освітній ефект;
- ✦ нерівність і заохочення системою освіти культурних практик привілейованих груп;
- ✦ автономія вищої освіти як фактор відтворення соціальної нерівності;
- ✦ взаємозв'язок соціального походження та академічної невдачі;
- ✦ відмінності освітнього досвіду чоловіків та жінок; цінність освіти для різних соціальних класів/страт та їхні освітні можливості;
- ✦ нерівність інвестицій у формальну та інші види освіти;
- ✦ бідність і доступ до освіти;
- ✦ розширення доступу до освіти через реформістські програми;
- ✦ соціальні компенсації рівності освітніх можливостей;
- ✦ використання освітніх бар'єрів для відтворення освітньої нерівності та досягнення соціальної рівності та ін.

За оцінками Світового банку, виконаними для 192 країн, саме людський капітал, основною складовою якого є освіта, становить близько 64% світового багатства (рис. 2). Переважання саме людського капіталу особливо помітне в заможних країнах з високим рівнем інноваційності економіки, зокрема в Німеччині, Японії, Швейцарії на нього припадає до 80% загального обсягу ВВП.

Наявність вищої освіти не тільки істотно знижує ризик бідності та підвищує імовірність отримання середніх доходів, але і значно впливає на спосіб життя, зокрема споживчу поведінку.

Рис. 2. Структура багатства країни, %

Джерело: сформовано автором за [10].

Так, значно більшою серед осіб із вищою освітою є частка тих, хто робить заощадження – 14% проти 6% серед людей, які не мають бодай середньої освіти. Населення з вищою освітою витрачає більшу частину коштів (навіть за їх обмеженості) на навчання своїх дітей. Серед тих, хто за допомогою банківських кредитів будує собі житло, особи з вищою освітою становлять близько 90%.

Питання підвищення життєвого рівня населення, добробуту працюючого та його сім'ї сьогодні потребують особливої уваги. Відповідні розрахунки показують, що особисті доходи населення мають пряму залежність від освітнього рівня, тобто зростають прямо пропорційно з підвищенням рівня освіти, причому ця залежність протягом досліджуваного періоду зберігається. У 2022 р. доходи від зайнятості осіб з повною вищою освітою перевищували доходи осіб з повною загальною середньою освітою у 1,5 разу, а з базовою загальною середньою – у 2,2 разу (у 2015 р. відповідно у 1,5 та 2,3 разу).

Доходи осіб з вищою освітою впливають на матеріальне становище всієї родини. У домогосподарствах, де голова має повну вищу освіту, сукупний дохід у середньому на одну особу майже в півтора рази перевищує показник по домогосподарствах, де голова має повну середню освіту (за даними 2022 р.).

Поряд із цим, сьогодні специфіка ситуації у сфері нерівності доходів в Україні, особливості її формування і динаміка, а також специфічні особливості дозволяють виявити нові підходи до першочергових заходів державної політики щодо вирівнювання доходів в Україні.

Пропонуємо виділити для кожного окремого виду доходів, відповідно до етапу його формування, пріоритетні заходи політики вирівнювання доходів (табл. 1).

Пріоритетні напрями державної політики вирівнювання доходів, розроблені на основі результатів дослідження

Вид доходу		Пріоритетний вид регулювальної політики	Пріоритетні заходи
Первинні доходи	Заробітна плата	Соціальна (трудова)	– підвищення мінімальної заробітної плати та зменшення міжгалузевої диференціації в оплаті праці; – розвиток інститутів ринку праці (у тому числі розвиток соціального партнерства, підвищення якості договірних відносин тощо); – скорочення нестабільної зайнятості
	Підприємницькі доходи	Економічна, податкова	– створення сприятливого інвестиційного клімату та умов для розширення масштабів малого та середнього бізнесу; – надання податкових пільг малому та середньому бізнесу
	Доходи від власності	Податкова	– збільшення ставки податку на дивіденди
Доходи домогосподарств		Соціальна (сімейна)	– адресна допомога багатодітним сім'ям; – розширення соціальних виплат для пенсіонерів та інвалідів
Наявні доходи домогосподарств		Податкова, соціальна (трансфертна)	– запровадження прогресивної ставки податку на доходи фізичних осіб; – звільнення від оподаткування осіб, доходи яких не перевищують прожитковий мінімум; – надання адресної допомоги малозабезпеченим верствам населення та подолання бідності
Скориговані наявні доходи домогосподарств		Соціальна	– цільові заходи у сферах охорони здоров'я, освіти та житлового будівництва

Джерело: складено автором за [11].

З огляду на виявлену недооцінку офіційною статистикою частки людей із середніми та низькими доходами, найбільш ефективними є заходи, що розглядаються у сфері трудової політики (підвищення мінімальної заробітної плати в окремих галузях економіки, розвиток інститутів ринку праці, зменшення масштабів нестійкої зайнятості), а також звільнення від оподаткування осіб, доходи яких не перевищують прожиткового мінімуму, та надання адресної допомоги малозабезпеченим. У результаті виявленого заниження офіційною статистикою обсягу доходів, що припадають на частку населення з високими доходами, найважливішими заходами податкової політики є:

- ✦ підвищення ставки податку на дивіденди;
- ✦ запровадження прогресивної ставки податку на доходи фізичних осіб.

Урахування синергетичного впливу всіх наведених вище пропозицій дозволило сформулювати модель комплексної системи зниження соціально-економічної нерівності в Україні. Дана модель

ґрунтується на виокремленні базових трендів та напрямів функціонування її об'єктів; обґрунтуванні функціонального складу елементів інституційного регулювання; створенні та концептуалізації окремих блоків регулювання; визначенні складу необхідного ресурсного забезпечення тощо (рис. 3).

Інституціональні механізми забезпечують підтримку та регулювання моделі, яка має здатність до циклічного відтворення та модифікування, що є основоположною умовою існування соціуму і суспільства та підґрунтям їх інклюзивного розвитку.

Основними цілями та завданнями, які мають бути виконані для досягнення визначеної в моделі мети, на нашу думку, є:

- ✦ підвищення показників рівня життя населення, якості задоволення його основних прав і потреб, у т. ч. освітніх;
- ✦ збільшення частки видатків на фінансування освіти та науки у країні;
- ✦ реформування ринку праці з урахуванням кращого світового досвіду;

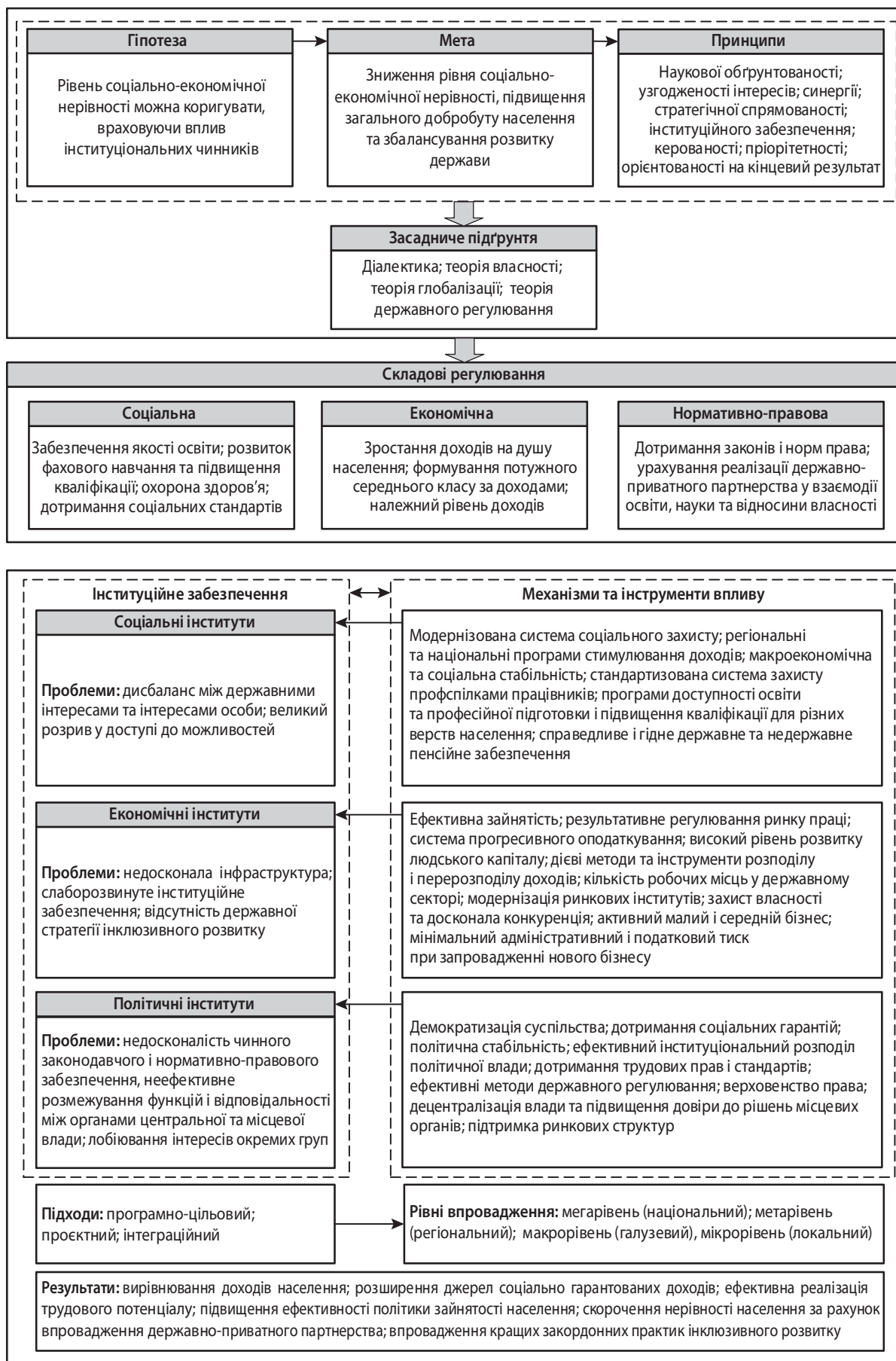

Рис. 3. Комплексна модель зниження нерівності в Україні

Джерело: авторська розробка.

- ✦ ефективна діяльність усіх галузей і сфер економіки;
- ✦ забезпечення стабільного і сталого економічного зростання;
- ✦ підвищення конкурентоспроможності України та її позиції у світовому рейтингу економічного розвитку тощо.

Отже, для вирішення проблеми скорочення нерівності в суспільстві загалом і нерівності доходів зокрема необхідно особливу увагу приділити проблемі коригування соціальної та податкової політики і розроблення різноманітних варіантів управлінських рішень, орієнтованих на зниження рівня економічної нерівності доходів та підвищення рівня освіти для всіх верств населення.

ВИСНОВКИ

Таким чином, нерівність доходів у різних її аспектах знайшла відображення в економічних дослідженнях ще з часів класичної політичної економії та набуває особливої актуальності в теперішній час.

На основі досвіду закордонних і вітчизняних досліджень, а також на основі аналізу підходів Євростату та Федеральної служби державної статистики виявлено, що нерівність доходів є невід'ємним і найважливішим елементом системи оцінки рівня життя, що входить в систему її статистичних показників.

Сьогодні в міжнародній практиці основними напрямками дослідження впливу освіти на нерівність є такі:

- ✦ вплив освіти на соціальну стратифікацію;
- ✦ взаємозв'язок соціокультурного капіталу та освітніх шансів;
- ✦ вплив економічної та культурної нерівності на освітню нерівність;
- ✦ вплив соціального капіталу на освітній ефект;
- ✦ нерівність і заохочення системою освіти культурних практик привілейованих груп;
- ✦ автономія вищої освіти як фактор відтворення соціальної нерівності;
- ✦ взаємозв'язок соціального походження та академічної невдачі;
- ✦ відмінності освітнього досвіду чоловіків та жінок;
- ✦ цінність освіти для різних соціальних класів/страт та їхні освітні можливості;
- ✦ нерівність інвестицій у формальну та інші види освіти;
- ✦ бідність і доступ до освіти;
- ✦ розширення доступу до освіти через реформістські програми;
- ✦ соціальні компенсації рівності освітніх можливостей;

- ✦ використання освітніх бар'єрів для відтворення освітньої нерівності та досягнення соціальної рівності та ін.

Саме поглибленому вивченню перелічених впливів мають бути присвячені подальші дослідження в цій сфері. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Mare R. Change and Stability in Educational Stratification. *American Sociological Review*. 1981. Vol. 46. No. 1. P. 72–87.
DOI: <https://doi.org/10.2307/2095027>
2. Theories of Society: Foundations of Modern Sociological Theory / Parsons T., Shils E., Naeyegele K. D., Pitts J. R. (Eds.). New York: Free Press. 1961. 1479 p.
3. Szelényi I. Urban Inequalities Under State Socialism. New York : Oxford University Press, 1983. 168 p.
4. Treiman D. J. Occupational Prestige in Comparative Perspective. New York : Academic. 1977.
5. Berger P. L., Berger B. *Sociology: a Biographical Approach*. New York : Penguin Books Ltd, 1976. 411 p.
6. Сен А. Развитие как свобода / пер. с англ. под ред. и с послеслов. Р. М. Нуреева. М. : Новое издательство, 2004. 432 с.
7. Подвижность структуры. Современные процессы социальной мобильности / С. А. Макеев, И. А. Прибыткова, Е. В. Симончук и др. Киев, 1999. 204 с.
8. Oksamytna S., Khmelko V. Social Origins and Educational Inequality in Ukraine. *Наукові записки НаУКМА*. 2007. Т. 70: Соціологічні науки. С. 39–46. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7a8a280a-f78d-4b4f-b557-5a5a03a35207/content>
9. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е. М. Лібанової. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2012. 404 с. URL: https://idss.org.ua/monografii/nerivnist_2012.pdf
10. Monitoring Environmental Progress. A report on work in progress. Washington, D. C.: World Bank, 1995. 100 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/378701468765915443/pdf/Monitoring-environmental-progress-a-report-on-work-in-progress.pdf>
11. OECD Science, Technology and Industry Outlook. *OECD Publishing*. 2012.
DOI: https://doi.org/10.1787/sti_outlook-2012-en

REFERENCES

- Berger, P. L., and Berger, B. *Sociology: a Biographical Approach*. New York: Penguin Books Ltd, 1976.
- "Monitoring Environmental Progress. A report on work in progress". Washington, D. C.: World Bank, 1995. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/378701468765915443/pdf/Monitoring-environmental-progress-a-report-on-work-in-progress.pdf>

- Makeyev, S. A. et al. *Podvizhnost struktury. Sovremennyye protsessy sotsialnoy mobilnosti* [Mobility of Structure. Modern Processes of Social Mobility]. Kyiv, 1999.
- Mare, R. "Change and Stability in Educational Stratification". *American Sociological Review*, vol. 46, no. 1 (1981): 72-87.
DOI: <https://doi.org/10.2307/2095027>
- "Nerivnist v Ukraini: masshtaby ta mozhlyvosti vplyvu" [Inequality in Ukraine: Scope and Possibilities of Influence] / ed. by E. M. Libanova. Kyiv : Instytut demografii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrainy, 2012. https://idss.org.ua/monografii/nerivnist_2012.pdf
- OECD Science, Technology and Industry Outlook. OECD Publishing, 2012.
DOI: https://doi.org/10.1787/sti_outlook-2012-en
- Okamytna, S., and Khmelko, V. "Social Origins and Educational Inequality in Ukraine". *Naukovi zapysky*

- NaUKMA*, vol. 70 (2007): 39-46. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7a8a280a-f78d-4b4f-b557-ea5a03a35207/content>
- Sen, A. *Razvitiye kak svoboda* [Development as Freedom]. Novoye izdatelstvo, 2004.
- Szelenyi, I. *Urban Inequalities Under State Socialism*. New York: Oxford University Press, 1983.
- Theories of Society: Foundations of Modern Sociological Theory*. New York: Free Press, 1961.
- Treiman, D. J. *Occupational Prestige in Comparative Perspective*. New York: Academic, 1977.

Науковий керівник – Кузнєцова А. Я.,
доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій і підприємництва Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту Сумського державного університету

УДК 338.246.88
JEL: O11; P11; Q28
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-68-74>

ЕКОІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

©2024 КЛЕЩОВ А. Й.

УДК 338.246.88
JEL: O11; P11; Q28

Клещов А. Й. Екоіндустріальні парки як інструмент підвищення економічної безпеки України

Екоіндустріальні парки набувають дедалі більшої значущості в контексті забезпечення економічної безпеки України, особливо в умовах війни. Вони є важливим інструментом для зниження залежності від імпорту енергоресурсів, підвищення енергоефективності та сталого розвитку промислових регіонів. Метою даного дослідження є вивчення потенціалу екоіндустріальних парків для залучення інвестицій та забезпечення економічної стабільності України в умовах воєнних дій. Завдання дослідження включають визначення ключових аспектів успішного впровадження концепції екоіндустріальних парків, аналіз міжнародного досвіду їх розвитку, а також розробку рекомендацій для адаптації цих моделей до українських умов. Методи дослідження поєднують системний аналіз з використанням індукції світових практик і модельний підхід на основі індустриального симбіозу. Результати дослідження демонструють, що впровадження концепції та розбудова екоіндустріальних парків можуть сприяти економічній безпеці України шляхом оптимізації ресурсних потоків, зменшення викидів парникових газів і поліпшення екологічної ситуації в країні. Зокрема, завдяки інтеграції відновлювальних джерел енергії та інноваційних технологій, таких як блокчейн і смарт-контракти, можна забезпечити підвищення прозорості угод між учасниками парку та зниження операційних ризиків. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що запропоновано підхід до адаптації концепції екоіндустріальних парків в умовах війни в Україні, де пошкоджена інфраструктура потребує особливої уваги до ефективності використання енергії та ресурсів. Перспективи подальших досліджень охоплюють розвиток законодавчої бази для стимулювання створення екоіндустріальних парків, що відповідають міжнародним стандартам сталого розвитку та є привабливими для інвесторів. Подальше впровадження концепції екоіндустріальних парків сприятиме не лише економічній стабільності, але й екологічній стійкості, створенню нових робочих місць і підвищенню конкурентоспроможності українських промислових підприємств на світовому ринку. Висновки даного дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення підходів до промислового розвитку в Україні, особливо в контексті інтеграції екологічних технологій та відновлювальної енергетики.

Ключові слова: економічна безпека, екоіндустріальні парки, індустриальний симбіоз, сталий розвиток.

Рис.: 1. **Бібл.:** 13.

Клещов Антон Йосипович – кандидат технічних наук, докторант кафедри смарт-економіки, Київський національний університет технологій та дизайну (вул. Мала Шияновська, 2, Київ, 01011, Україна)

E-mail: a.kleshchov@unido.org

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9412-4156>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/KYQ-2101-2024>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192554297>